GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 22262
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22262 (אקסטרניים, בית שני)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד ובו ארבע שאלות.
יש לענות על שתי שאלות.
מן השאלות שתבחרו לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.
(2×50) – סך הכול – 100 נקודות.
שימו לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם אינם חייבים לבחור בשאלה שיש בה מקור.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

בית שני – מעם מקדש לעם הספר

ענו על שתיים מן השאלות 1–4 (לכל שאלה – 50 נקודות).
מן השאלות שתבחרו לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

1. מקור – הממלכה החשמונאית

(50 נקודות)
(ראו בנספח: אֶלֶכְסַנְדֶּר יַנַּאי וְאֶלֶכְסַנְדְּרָה / קונסטנדינוס קוואפיס)

א. לפניכם שיר על השליטים החשמונאים, מאת המשורר היווני קונסטנדינוס קוואפיס.
– השליטים החשמונאים אימצו את התרבות ההלניסטית.
הביאו שלוש דוגמאות מן השיר לתופעה זו.
– הסבירו שלושה מניעים של השליטים החשמונאים לאמץ את התרבות ההלניסטית, מניע אחד לפחות שבא לידי ביטוי בשיר.

(25 נקודות)

ב. הציגו שלושה שינויים שחלו בממלכה החשמונאית בתחום הטריטוריאלי ובתחום הדמוגרפי (שינוי אחד לפחות בכל תחום).
הסבירו שתי סיבות לשינויים אלה.

(25 נקודות)

2. מקור – דפוסי השלטון הרומי בארץ־ישראל

(50 נקודות)
(ראו בנספח: קטע מן הספר "קדמוניות היהודים" מאת יוסף בן מתתיהו, המתאר פגישה שנערכה לאחר מות הורדוס בין משלחת מטעם יהודי ארץ־ישראל ובין הקיסר הרומי)

א. הציגו הבדל אחד בין השלטון העקיף ובין השלטון הישיר שהנהיגו הרומאים בשטחים שכבשו.
הסבירו כיצד אחד מדפוסי השלטון האלה שירת את האינטרסים של השלטון ברומא.

(20 נקודות)

ב. לפניכם קטע מן הספר "קדמוניות היהודים" מאת יוסף בן מתתיהו, המתאר פגישה שנערכה לאחר מות הורדוס בין משלחת מטעם יהודי ארץ־ישראל ובין הקיסר הרומי.
– הציגו את הטענה העיקרית של חברי המשלחת בנוגע לשלטונו של הורדוס, ובססו אותה על שתי עובדות היסטוריות מן הקטע.
– על פי מה שלמדתם, הציגו טענה אחרת בנוגע לשלטונו של הורדוס, ובססו אותה על שתי עובדות היסטוריות.

(30 נקודות)

3. מ"עם המקדש" ל"עם הספר"

(50 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. הסבירו והדגימו את החשיבות של בית המקדש לעם היהודי בתחום הדתי ובתחום הכלכלי־חברתי.

(20 נקודות)

ב. הסבירו כיצד תרמו חכמי יבנה לשינוי שעבר עם ישראל מהיותו "עם המקדש" להיותו "עם הסֵפר".
בססו את תשובתכם על שלוש דוגמאות.

(30 נקודות)

4. מרד בר כוכבא

(50 נקודות)

א. הסבירו שלוש מן הסיבות למרד בר כוכבא.
הציגו שני גורמים שסייעו להצלחת המרד בתחילתו.

(25 נקודות)

ב. ההיסטוריון יהושפט הרכבי טען שמרד בר כוכבא הביא אסון כבד כי בעקבותיו הורע המצב של היהודים במידה רבה מאוד.
הסבירו טענה זו, ובססו אותה על שלוש עובדות היסטוריות.

(25 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – המקורות

אָלֶכְסַנְדֵּר יַנַּאי וְאָלֶכְסַנְדְּרָה / קונסטנדינוס קוואפיס

[בשאלון מודפס כאן שיר. בשל זכויות יוצרים השיר אינו מועתק כאן – עיינו בשאלון המקורי.]

תוכן השיר בקצרה: השיר מתאר את המלך אלכסנדר ינאי ואת אשתו, המלכה אלכסנדרה, כשהם עוברים מרוצים ושלווים בתהלוכה חגיגית ומפוארת ברחובות ירושלים, בליווי נגינה רמה. המשורר קובע שמפעלם של המכבים, יהודה ואחיו, שדרש התמדה רבה והתמודדות עם סכנות וקשיים רבים, הצליח מאוד. לדבריו, אין עוד דבר שעומד בדרכם של היהודים, והכפיפות לבית המלוכה הסלאוקי שבאנטיוכיה הגיעה לקצה. בני הזוג המלכותי אינם נופלים עתה במאומה משאר המלכים, ובו בזמן הם נשארים יהודים נאמנים למורשתם; עם זאת, בשל הנסיבות הם דוברים יוונית על בוריה ומתרועעים עם היוונים ועם שליטים שאימצו את התרבות היוונית. השיר נחתם בחזרה על הקביעה שמפעל המכבים הצליח.

תרגום: יורם ברונובסקי

קטע מן הספר "קדמוניות היהודים" מאת יוסף בן מתתיהו, המתאר פגישה שנערכה לאחר מות הורדוס בין משלחת מטעם יהודי ארץ־ישראל ובין הקיסר הרומי

וכשניתנה רשות הדיבור לשליחי היהודים, שהתכוונו לדבֵּר לשם ביטול המלוכה, נפנו לדברי קטגוריה [האשמה] על מעשי העוול של הורדוס וחיוו דעתם עליו כעל מלך [...] שקנה לו את התכונות הגרועות בתכלית אשר בכל אחד משלטונות העריצות וצירף אותן יחד [...], ולא נמנע מלהוסיף עליהן הרבה חידושים על פי טבעו שלו. אם אומנם רבים הם [היהודים] שמתו במיתות שמעולם לא סופר עליהן קודם לכן, הרי אסונם של החיים [היהודים שנותרו בחיים] גדול הרבה מאסונם של הללו [שמתו] – לא רק בזה שהם מתענים במראם וברוחם, אלא גם ברכושם.

הוא [הורדוס] לא חדל מלקשט את הערים הנמצאות מסביב והמיושבות נוכרים, מן החורבן וההשמדה של הערים הקיימות במלכותו. את העם, שהיה עשיר, מילא עוני ללא מוצא, וכשהרג בני טובים [בנים למשפחות מכובדות] מטעמים חסרי שחר - שדד את רכושם, ואלה שהוא הניח להם לחיות הוא שדד את נכסיהם. מלבד הטלת מיסים שהיה מטיל על כל אדם מדי שנה. [...]

ואף על פי שמהומות ותמורות רבות עברו על העם, לא סופר מעולם על פורענות כזו שבאה עליו דוגמת הרעה שהמיט הורדוס על העם. [...] עיקר דרישתם [של היהודים] הייתה שישוחררו מן המלוכה ומשלטונם של אלה [יורשיו של הורדוס], וייעשו ארץ נספחת על סוריה*. [...] שכן באופן זה, כשיזכו לאנשים מתונים יותר שיעמדו בראשם, יתגלה אם באמת הם [יהודי ארץ־ישראל] אנשי מרי ומרבים לעסוק במהומות, או שהם שומרי סדר.

- סוריה הייתה באותה עת פרובינקייה רומית.

(מעובד על פי י' בן מתתיהו, קדמוניות היהודים [תרגום: א' שליט], כרך שלישי, ספר שבעה־עשר, סעיפים 304–308, 310, 314, מוסד ביאליק, 1963)

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history